

ODLA DET FRAMTIDA NÄRINGSLIVET

2015-01-28

Av: Hållbar Stad

De senaste åren har Göteborgs Stad gjort en rad satsningar på att utveckla odlingsverksamheter inom stadens gränser. Via Utveckling Nordosts projekt Stadslandet och Fastighetskontorets projekt Stadsnära Odling förmedlas en tydlig vilja att sprida kunskap om och avsätta mark för odling. Att urbana odlingar kan trygga tillgången på livsmedel, att de kan ha positiva effekter på den biologiska mångfalden och minska energiåtgången uttrycks i både Göteborgs Miljöprogram och i riktlinjen för stadsnära odling på allmän mark. Frågan är dock vilken förankring dessa idéer har bland stadens beslutsfattare.

Det finns många anledningar att oroa sig över hur de svenska städerna ska kunna förse sina invånare med mat i framtiden. Särskilt om tanken är att den ska vara både näringsrik och kunna köpas för en rimlig penning. Stigande oljepriser, en galopperande urbanisering och en jordbrukssektor som har mycket svårt att hävda sig mot internationella konkurrenter gör matförsörjningen mycket sårbar. Särskilt då vi i Sverige endast producerar ungefär 60% av det vi äter.

Dessa annalkande och svårhanterliga utmaningar har lett till att urban odling allt oftare ses som en självklar del i ett hållbart stadsbyggande. Till och med FAO har förespråkats stadsodling som ett sätt att göra städer mer motståndskraftiga. Tanken att vi i framtiden skulle kunna se en odlingsbaserad bransch växa fram känns därför inte allt för avlägsen.

Under våren 2014 utförde jag en studie gällande vilka politiska incitament det fanns för att utveckla en mer storskalig och inkomstbringande stadsodlingskultur i Göteborg. Jag granskade dokument och intervjuade stadsplanerare, branschutvecklare samt högt uppsatta politiker i både Byggnadsnämnden och Fastighetsnämnden. Vad anser man att en hållbar stad är för något? Hur ser man på stadsodling som koncept?

Då jag började intervjua beslutsfattare blev det tydligt att de idéer som uttrycks i Miljöprogrammet och i de olika odlingsprojekten saknar en bredare förankring inom staden. De intervjuade politikerna föreslog bland annat att man i framtiden kanske skulle kunna printa ut mat med en 3D-skrivare, eller varför inte öka importen från de afrikanska jordbrukslandskapen? Det blev tydligt att framtidens produktion och konsumtion av mat var något de inte ägnat mycket tankemöda åt tidigare. Visst såg de odlingen som en socialt fördelaktig verksamhet, som gav både möten och rekreation. Men att stadsodling skulle kunna vara något att arbeta med på heltid verkade absurd i mångas öron, varför försöka sälja egenodlad potatis när den nästan är gratis i affären? Nej, på den internationella arenan vill inte Göteborg marknadsföra sig som en rural stad. Det ska satsas på idéer, innovationer och teknikutveckling. Då finns det ingen lönsamhet i att sätta en spade i jorden.

Problemet tycks ofta vara att det urbana jordbruket ständigt jämförs med jordbruket på landsbygden. Om man börjar räkna på hur mycket grönsaker man får ut på en kvadratmeter åkermark kommer man lätt fram till slutsatsen att odling är ett slöseri med dyrbar plats i stadsrummet. Odling i staden måste därför anpassas till stadens förutsättningar, inte till landsbygdens. Den kommer således att se relativt annorlunda ut och kan mycket väl vara nytänkande, smakfull och teknologiskt imponerande.

Jag vill mena att en grön stad, som kantas av innovationsrika sätt att odla på har goda förutsättningar för att väcka

internationell uppmärksamhet. En stad som tänker nytt gällande dess själva koncept, hur den bör se ut och vad den bör innehålla, blir både intressant och attraktiv. Därför är det synd att det urbana jordbruket ofta reduceras till en hobby för miljömedvetna vänstermänniskor och odlingsugna pensionärer. Att endast se odlingen som en plattform för möten och en källa till socialt kapital gör odlingsverksamheten utbytbar, den kan lika gärna ersättas av en musikscen eller en fotbollsplan. Istället bör man lyfta fram odlingens potential som näringslivsgren, resiliensskapare och matförsörjare. Argumentet att förtätning skulle utgöra ett hinder för odlingen ser jag endast som en ganska trångsynt bortförklaring. Förtätning handlar om att tänka flerfunktionellt och utnyttja ytor mer effektivt.

För i en stad som bara växer och växer kan vi inte nöja oss med att endast producera idéer och avfall. Vi måste även se till att vi kan överleva, att vi åtminstone kan ha en liten matproduktion, att vi kan utmana motsättningen urbant-ruralt och att vi kan anpassa stadsbyggandet till de nya utmaningar vi står inför idag. Man behöver inte ens kliva speciellt långt utanför lådan för att åstadkomma detta.